

Mandela og de Klerk ruddaðu slóð:

Demokratíið vann - rasisman tapti

Samráðingarleiðin - dialogurinn millum Mandela og de Klerk - hefur ruddað slóð fyrir friðaligu kollveltinginni í Suðrafrika. Sera stórar uppgávur liggja fyrir framman. Milliðir av svörtum líva í stórsta fátækraðöml. Hóvuðsuppgávan hjá Mandela og öllum svörtum var at beina fyrir apartheid. Nú ræður um at beina fyrir avleiðingunum av apartheid, nevníliga fátækraðömlinum millum landsins svörtu íbúgvör.

Fyrsta frælsa valið í Suðrafrika - flaggskipið í afrikanska heimspartinum - gjörðist ein dyggiligur stórsigur fyrir demokratíið og eitt fullkomið tap fyrir rasismuna og víðgongdar afturhaldskrefur. Tað, sum næstan eingin hevði torað at trúð upp á, hendi.

Grundarsteinurin varð lagdur tann dagin, tá hvítu suðrafrikanski leiðarin F. W. de Klerk gav vaktarmonnunum í best varda fongslinum í landinum boð um at leyslata svarta ANC-leiðaran Nelson Mandela. Hann hevði tá sitið í fongsl í samfull 27 ár.

Komandi fyra árin lögdu hesir báðir leiðararnir gjøgum samráðing - dialogin - lunnar undir tí demokratiska Suðrafrika. Valið í farnu viku gekk friðaliga fyri seg, hóast royndir vórðu gjörðar frá høggræktremistiskari síðu at skapa ruðuleika. Tó at eini 20 fólk mistu lívið undir bumbuatsóknum, eydnaðist tað at fáa valið frið hondini á tryggn og rættan hátt.

Hetta er eisini tað, sum hevur tikið mangar eygleiðarar á bóli, tí mong bóru ótta fyrri, at hetta fyrsta valið í tí apartheidkenda Suðrafrika fór at

enda við kaos. Men so varð ikki. Teir umleið 24 mill. veljararnir tustu til veljarastøðini teir fyra dagarnar, sum vórðu settir av til valið. Endaliga úrslitið fyriliggur ikki enn, men í gjár vísti uppteljingin, at ANC hevði f i n g i ð 53%.

Tjóðskaparflokkurin 28%, Incathaflokkurin 7% og Frælsisfylkingin umleið 8%. Teir víðgongdu á høggravonginum vóru undir markinum at fáa nakran valdan. Tá var umleið ein triðingur av atkvøðunum taldar upp.

Undan valinum varð mettt, at ANC fór at fáa meira enn 60% av atkvøðunum, men hetta fer neyvan at halda. Eygleiðarar eru annars væl nøgdir við, at ANC ikki fær ov stóran meiriluta, tí tá kundi tað hent, at flokkurin einsamallur hevði kunnað stýrt og harvið kunnað broytt alla grundlógina uttan at spyrja hinar flokkarnar eftir. Hetta hava mong borið ótta fyrri, tí tað hevði ikki tænt demokratiseringsgongdini.

Samgongustjórn

Nú sær út til, at vit fáa eina samgongustjórn við Nelson Mandela sum forseta og síðani við monnum sum de Klerk og

Buthelezi sum varaforsætum. Hóast stóran meiriluta hevur tað alla tíðina verið politikkurin hjá Mandela, at fleiri flokkar skulu vera við til at stýra landinum komandi fimm árin. Hetta út frá tí sannfæring, at tað er sera umráðandi at hava eitt nú flokkin hjá de Klerk við, tí hann hevur royndirnar at stýra og kann Mandela als ikki vera royndirnar og ekspertisuna hjá teimum hvítu fyrriuttan, nú landið fer um eitt so týðandi vegamót.

Flestu eygleiðarar eru sannførdir um, at politikkurin hjá Mandela og de Klerk er tann einasti rætti og tann einasti, sum á friðaligan hátt kann sleppa Suðrafrika av við apartheid og betra um umstøðurnar hjá tí stóra svarta meirilutanum.

Stóri spurningurin nú eftir valið er ikki, hvør fer at stýra landinum so og so, men um lyftini, sum eitt nú ANC hevur givið sínum mongu milliðinum av svörtum veljarum, fara at halda.

Megnar ANC veruliga at geva teimum mongu svörtu, sum í dag líva í stórsta fátækraðöml, tak yvir hævðið, reint vatn, ravmagn, undirvísing og eina sømliga heilsutænastu fyrri bert at nevna

nakað av tí, sum ikki bert nakrar fáar milliðir svørt men einar 16 milliðir fólk tørvast í Suðrafrika í dag?

Hetta er tað, sum ANC hevur lovað sínum veljarum og spurningurin er, hvussu tolnir hesir veljararnir eru! Fara teir at bíða í tvey og kanska í fyra ár, áðrenn teir síggja nakrar ístakligar broytingar? Hetta er stórsta álvarsmálið, sum Mandela og hansara fólk nú skulu til at arbeiða við og loysa.

Tekur tíð

Neyvan nakar roknar við, at ein nýggj stjórn undir ANC-leiðslu alt fyrri eitt fer at broyta alt Suðrafrika til tað betra. Her er talan um eina langa gongd, tí hóast apartheid á pappírnum er avtikið, so er henda skipanin so inngrógvín í tí suðrafrikanska samfelagnum, at tað fer at taka ár um ikki ártíggju, áðrenn suðrafrikanarar sleppa av við seinastu leivdirnar av hesi so hataðu skipan.

Herurin við

Men mest umráðandi av øllum er at kunna halda fram við friðargongdini. Tí uttan frið fer so einki at bera til ella verða broytt. Og her er tað gleðiliga

Uttan Nelson Mandela hevði tað neyvan eydnast at vinna á apartheid og vinna svarta meirilutanum frælsi

hent, at bæði herurin og lögreglan taka undir við politikkinum hjá Mandela og de Klerk og harvið hava hesir báðir leiðararnir eisini tryggjað sær tann týðningarmesta stuðulin.

Soleingi herurin og trygdarlögreglan vóru í parti við teimum víðgongdu hvítu, sum onga broyting ynsktu, var støðan í Suðrafrika ógvuliga óviss og ótrygg. Nú hesi liðini eru komin upp á pláss er ein týðandi forðing fyrri broytingum burturbeind.

Tað er so heldur ikki uttan orsök, at Mandela og de Klerk hava fingið friðarvirðisloyn Nobel umframt allar aðrar hugsandi friðarvirðisloynir. Við dialoginum sum amboð hava hesir báðir menn megnað tað, sum ein eingin hevur gjørt í søguni og neyvan fer at gera teimum eftir.

Tað hevur eydnast teimum at sannføra eitt kúgað fólk, sum alt tað vit vita, hevur verið vanvirt og undirmerkt av landins einaræðisstýri, at tað bar til at skapa eina friðaliga kollvelting gjøgnum

samráðing.

Buthelezi við í evstu stund

Alt hetta hevði tó neyvan eydnast so væl, um ikki Incathaleiðarin Buthelezi í evstu stund vísti rætta samfelagssinið og góðkendi valið. Hvat enn verður hildið um hann, so var tað ein fortreyt fyrri at fáa alt at ganga upp, at hann lutóð í valinum.

Tað ringasta, sum hevði hent, var nettup um eitt nú hesin bólkurin av teimum svörtu hevði boykottað valið, tí tað hevði sett alla demokratiseringsgongdina upp á spæl. Tað hevði so eisini kunnað hildið lív í teimum víðgongdu hvítu, sum alla tíðina hava roynt at forða valinum.

Nú Incatha gav eftir fyrri trýstinum frá Mandela og de Klerk og mongum av egnu stuðlum sínum tók hetta eisini alla leifuna úr ballónini hjá teimum víðgongdu hvítu. Tað hevur so eisini víst seg, at fleiri av hesum víðgongdu hvítu í síðstu løtu valdu at

Framhald á síðu 23

Teir tríggir, sum nú fara at ráða fyrri borgum í Suðrafrika, Mandela, de Klerk og Buthelezi